

* نام کتاب: مبانی تاریخ اجتماعی ایران

* مؤلف / مترجم: غلامرضا سلیم

* ناشر: دانشگاه پیام‌نور

* نوبت و محل چاپ: تهران، هشتم

* سال نشر: ۱۳۸۲

۳- مبانی تاریخ اجتماعی ایران

کتاب مبانی تاریخ اجتماعی ایران از جمله منابع اصلی در درس مبانی تاریخ اجتماعی ایران در دانشگاه پیام‌نور است. از جمله کتبی که در این زمینه به چاپ رسیده است می‌توان به کتاب مبانی تاریخ اجتماعی ایران تألیف رضا شعبانی اشاره نمود. در ذیل به بررسی مختصر این اثر به لحاظ شکلی و محتوایی پرداخته شده است.

الف) بررسی شکلی

حجم اثر با توجه به دو واحد درسی مناسب است لیکن سرفصل‌های آن برای این واحد درسی مناسب به نظر نمی‌رسد. نوع نگارش اثر روان و رسا نبوده و همین امر، در برخی موارد، خواننده را دچار ابهام می‌نماید. برخی از این

مشکلات نیز به دلیل ضعف اصول نگارش است و به نظر می‌رسد اثر ویرایش نشده، زیرا فاقد علائم سجاوندی لازم در متن است. تغییرات ظاهری معمولی در چاپ‌های بعدی اثر به چشم نمی‌خورد. هر چند توضیح مختصری به عنوان مقدمه ذکر شده است لیکن به گونه مجزا مقدمه کلی یا مقدمه‌ای در ابتدای فصول بیان نشده است. اثر هم‌چنین فاقد نتیجه‌گیری، جدول و تصویر، خلاصه فصول یا حتی خلاصه کلی و فهرست اعلام و موضوعی و کتاب‌شناسی است.

ب) بررسی محتوایی

میزان جامعیت محتوا و موضوع این اثر، با توجه به اهداف درس مبانی تاریخ اجتماعی ایران، ضعیف به نظر می‌رسد، هر چند محتوای اثر با فهرست انطباق دارد، ولی به طور کلی ضعیف بوده و نمی‌تواند اهداف درس را محقق نماید و حتی، موارد مندرج در سرفصل شورای عالی برنامه ریزی نیز در این اثر لحاظ نشده و مغفول مانده است. برای مثال، درباره ادیان و مذاهب و نحله‌های فکری، علوم و تعلیم و تربیت شیوه‌های تولید و کشاورزی و دامداری، نهادها و نظام‌های اجتماعی شهرگرایی و قبیله‌گرایی و روستا نشینی و... به گونه‌ای شایسته پرداخته نشده است.

شاید بد نبود با توجه به رشته و مقطع تحصیلی تغییراتی در اثر پدید می‌آمد، مثلاً، چه در رشته تاریخ و چه علوم اجتماعی، مدرس می‌بایست ضمن شرح ساختارهای مادی و معنوی اثر گذار در تاریخ اجتماعی ایران در طول ایام گذشته، نظریه‌های مهم متفکران و علمای اجتماعی و فلاسفه تاریخ را، که می‌تواند در فهم و تفسیر تاریخ ایران کاربرد داشته باشد، به بحث بگذارد و یا اشاره‌ای به برخی نظریه‌ها هم‌چون: نظریه ابن خلدون، شیوه تولید آسیایی مارکس و... بنماید.

هرچند عنوان اثر در خصوص تاریخ اجتماعی ایران است ولی می‌توان از

تاریخ تفکر اجتماعی در اسلام ۲۰۵

داده‌ها و اطلاعات به روز نیز استفاده نمود. اثر فاقد هر گونه نوآوری است و در بسیاری موارد اخذ و اقتباس‌های مکرر، از ارزش علمی آن کاسته است. به نظر می‌رسد از منابع و مآخذ به حد کفایت استفاده نشده است و شیوه ارجاع‌ها و یادداشت‌ها نیز صحیح نیست، خواننده را به آگاهی و شناخت درستی از منبع اصلی مطالب اخذ شده رهنمون نمی‌نماید.

پیشنهاد

نکته قابل تأمل در خصوص کتاب *مبانی تاریخ اجتماعی ایران*، این است که اشکالات و ابهامات زیادی در عنوان و سرفصل‌های این کتاب موجود است که نیازمند اصلاح‌اند. بهتر است گروهی ورزیده و توانا و ژرف‌نگر از متخصصان رشته‌های علوم انسانی و اجتماعی به اتفاق جهت نگارش متنی برای این درس اقدام نمایند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی



پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی